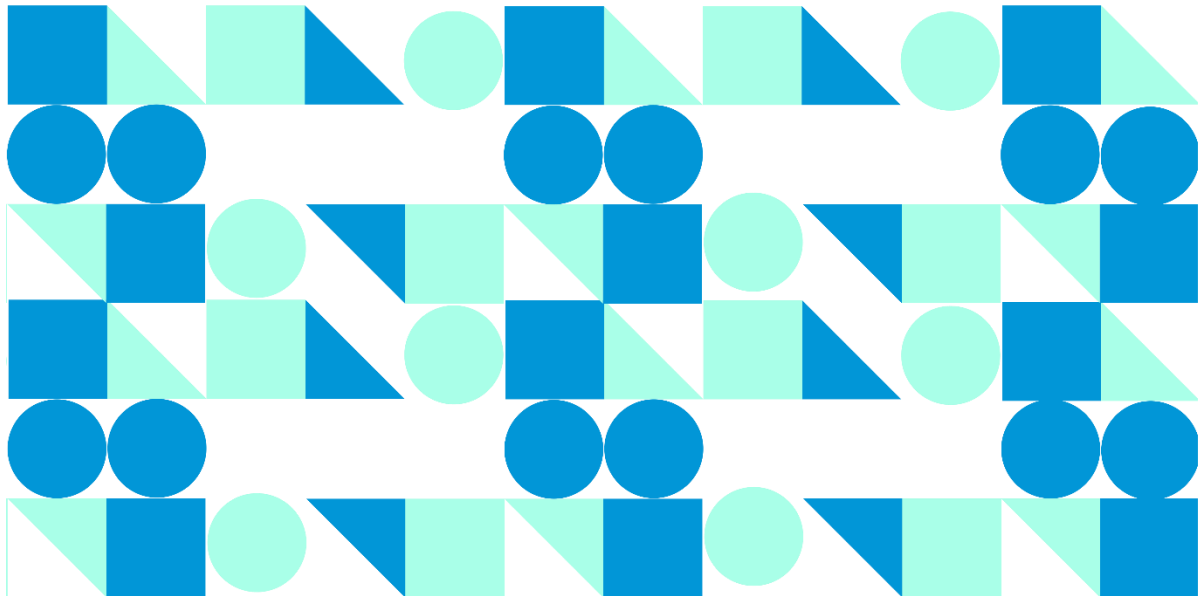

مربیان و معلمان در دنیای در حال تغییر

ایجاد شایستگی‌ها برای آموزش و تربیت حرفه‌ای فراگیر، سبز و دیجیتالی

(بخش دوم)

مرکز ملی تربیت مربی و پژوهش‌های فنی و حرفه‌ای

تابستان ۱۴۰۲

ITC

مرکز ملی تربیت مربی
پژوهش‌های علمی حرفه‌ای

سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور

unesco

عمو شبکه بین‌المللی مراکز آموزش عالی و حرفه‌ای

مربیان و معلمان در دنیای در حال تغییر

ایجاد شایستگی‌ها برای آموزش و تربیت حرفه‌ای فراگیر، سبز و دیجیتالی

(بخش دوم)

تلخیص و ترجمه: کوروش نیکبخت

ویرایش:

عباس کریمی

بهزاد حشمتی

سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور

رعایت اصول اخلاقی و مسئولیت صحت و دقت محتوا بر عهده نویسنده / نویسندگان می باشد.

تابستان ۱۴۰۲

۲.۱. انواع اصلی

آموزش و تربیت حرفه‌ای پایه در برخی از کشورها به طور خاص تعریف نشده است، اگرچه در برخی دیگر تعریف خاص کشور وجود دارد. تصویر این مساله در سراسر کشورهای اتحادیه اروپا کاملاً متنوع است، و تلاش برای تعریف آموزش و تربیت حرفه‌ای پایه از جهت‌گیری‌های بسیاری پیروی می‌کنند که شامل سطح تحصیلات، نوع، سن، برنامه‌ها، مراکز، صلاحیت‌ها، شایستگی‌ها، حرفه و دوره‌ها می‌شود (جدول زیر). رایج‌ترین ویژگی‌های آموزش و تربیت حرفه‌ای پایه که در تعاریف ذکر شده است، تحصیلات یا سطوح صلاحیت و اشاره به صلاحیت، مدرک، دیپلم، حرفه یا شغل است. اما هر کشوری که در آن تعریفی وجود دارد تمرکز خاص خود را دارد.

کشور	توضیح	حیطه
آلمان	مثلاً: سال‌های بالای دبیرستان، آموزش حرفه‌ای بالاتر، دوره آموزش و تربیت حرفه‌ای پیشرفته	سطح تحصیلات/چارچوب صلاحیت‌های اروپایی
آلمان		صلاحیت، مدرک، حرفه، پیشه
آلمان	مثلاً: شایستگی‌های مرتبط با تحصیلات بالاتر برای حرفه	شایستگی‌های فراگیران

معلمان و مربیان آموزش و تربیت حرفه‌ای، بسته به سیستم آموزش و تربیت حرفه‌ای کشور مربوطه، در کار قبلی سد فوپ به انواع مختلفی از متخصصان آموزش و تربیت حرفه‌ای تقسیم بندی شده‌اند:

۱. معلمان دروس نظری عمومی و حرفه‌ای در مدارس / مراکز آموزش و تربیت حرفه‌ای،
۲. معلمان دروس عملی در کارگاه‌های مدرسه یا محیط‌های یادگیری شبیه‌سازی شده،
۳. مربیان دوره کارآموزی (استاد راهنما) در شرکت‌ها،
۴. مربیان آموزش عملی که فراگیران را در حین بخش‌های یادگیری کاری از برنامه‌های آموزشی، که در شرکت‌ها انجام می‌شود، همراهی می‌کنند.

به طور خاص، تفاوت‌های معلمان بیشتر به یکی از ابعاد زیر مربوط می‌شود:

کشور	توضیح	حیطه
آلمان	به طور مثال: عمومی در مقابل حرفه‌ای، مرتبط با شغل/حرفه فنی	موضوع تدریس شده
آلمان	نظری در مقابل عملی / شیوه اجرا	بعد یادگیری
آلمان	"معلمان تمام وقت"، مدیران، کارکنان کمکی یا دستیار، کارکنان متخصص خاص	نقش
آلمان	مراکز آموزش و تربیت حرفه‌ای تمام وقت یا نیمه وقت	محدوده

علاوه بر این، معمولاً فقط یک یا دو نوع مربی در محیط‌های کاری هستند و یا در یک شرکت کار می‌کنند.

نوع	زیر مجموعه
مربی	<ul style="list-style-type: none"> • مربیان • مربیان آموزش و تربیت حرفه‌ای پایه • مربیان آموزش و تربیت حرفه‌ای • مربیان درون شرکتی • مربیان ارشد
مربی خصوصی	<ul style="list-style-type: none"> • مربیان خصوصی • مربیان خصوصی شرکت • مربیان خصوصی آموزشی • مربیان خصوصی آموزش عملی • مربیان کارآموزی دانشجویی • مربیان کارورزی
استاد راهنما	<ul style="list-style-type: none"> • اساتید راهنما • اساتید راهنمای محل کار • اساتید راهنمای دوره‌های کارآموزی • اساتید راهنمای شاگرد • اساتید راهنمای درون شرکتی
مدرس	<ul style="list-style-type: none"> • مدرسین آموزش حرفه‌ای عملی • مدرسان آموزش عملی • مدرسین کارآموزی • مدرسین دوگانه • مدرسین ارشد دوگانه • مدرسین وابسته به مدرسه
غیره	<ul style="list-style-type: none"> • معلمان/کارشناسان روشهای تدریس • بازرسان کارآموزی • صنعتگران چیره‌دست • سرپرستان مربیگری • ارزیابان

نوع مرکز آموزش و تربیت حرفه‌ای در آلمان ← تمام وقت/ پاره وقت

فصل ۳

آموزش و تربیت متخصصان در محیط‌های مدرسه محور

۳.۱. قانون گذاری

در برخی کشورها، قوانین ملی نیست، بلکه منطقه‌ای است (به عنوان مثال، بلژیک، آلمان و ایتالیا).

۳.۲. الزامات صلاحیت و شایستگی

در تمام کشورهای اتحادیه اروپا همراه با نروژ و ایسلند شرایط صلاحیت مربیگری و یا آموزشی وجود دارد که معلمان آموزش و تربیت حرفه‌ای می‌توانند آن را به عنوان بخشی از برنامه اصلی تحصیل خود قرار دهند یا گواهی مربیگری دریافت کنند، البته اگر این عنصر در برنامه اصلی پیش‌بینی نشده باشد. در اکثر کشورها، برای تدریس دروس عمومی یا دروس حرفه‌ای نظری، حداقل مدرک تحصیلی مورد نیاز مدرک تحصیلی عالی (مدرک دانشگاهی، لیسانس یا کارشناسی ارشد، بسته به کشور) است. معلمان آموزش و تربیت حرفه‌ای دروس عملی ممکن است دارای مدرک دانشگاهی یا مدرک حرفه‌ای یا دیپلم متوسطه به عنوان حداقل نیاز باشند. در آلمان، تجربه حرفه‌ای یکی از الزامات است. همچنین، معلمان آموزش و تربیت حرفه‌ای باید نوعی آزمون دولتی، آزمون انتخابی یا رقابت را پشت سر بگذارند.

الزامات/شرایط مربیگری/معلمی در آلمان

- شرایط تحصیلی (لیسانس یا فوق لیسانس، رشته و صلاحیت‌های آموزشی)
- تجربه کاری
- آزمون دولتی/آزمون گزینش/توافقنامه جمعی

۳.۳. برنامه‌های آموزشی اولیه

در اکثر کشورهای اتحادیه اروپا، برنامه‌های آموزشی توسعه حرفه‌ای اولیه در سطح آموزش عالی، به عنوان بخشی از برنامه‌های کارشناسی و کارشناسی ارشد، اغلب با مدرک دوگانه: دانش موضوعی و صلاحیت تدریس ارائه می‌شود. در آلمان برنامه‌های آموزشی اولیه خاص که معلمان دروس عمومی را برای تدریس در مدارس آموزش و تربیت حرفه‌ای آماده می‌کند گزارش کرده اند. همچنین در آلمان به تمایز برنامه‌های آموزشی بین آموزش عمومی و آموزش و تربیت حرفه‌ای یا مسیرهای فارغ التحصیلی خاص برای آموزش و تربیت حرفه‌ای اشاره کرده اند.

۳،۴. الزامات توسعه حرفه‌ای مستمر

در آلمان توسعه حرفه‌ای مستمر برای مدرسین آموزش و تربیت حرفه‌ای اجباری است. همچنین، یک تعهد توسعه حرفه‌ای مستمر وجود دارد، اما دامنه آن بسته به منطقه متفاوت است. در آلمان تحلیل نیازهای توسعه حرفه‌ای مستمر بر اساس نتایج ارزیابی داخلی یا خارجی، خود ارزیابی و یا فرآیندهای ارزیابی سالانه است. اکثر کشورهای اروپایی من جمله آلمان، سه نوع اصلی از شایستگی‌های تحت پوشش توسعه حرفه‌ای مستمر را گزارش کرده‌اند: فنی-تخصصی، فنون مربیگری (پداگوژی) و مهارت‌های نرم/ زندگی. در اکثر کشورهای اروپایی که الزامات مربیگری اعمال می‌شود، معلمان با تجربه آموزش و تربیت حرفه‌ای به عنوان استاد راهنما برای همکاران تازه منصوب شده خود عمل می‌کنند. ایفای نقش استاد راهنمایی معمولاً شامل حمایت روش‌شناختی در فرآیند آموزش، سازماندهی کلاس‌های هدایت شده توسط استاد راهنما و معلم تازه منصوب شده، ایجاد انگیزه برای پیشرفت حرفه‌ای و همچنین تهیه و اجرای طرح توسعه حرفه‌ای مستمر می‌باشد. استاد راهنمایان می‌توانند توسط مدیر مرکز یا هیات بازرسی مرکز تعیین شوند.

فرصت‌های تربیت و آموزش حرفه‌ای مدرسین برای اعتبارسنجی و به رسمیت شناختن شایستگی‌های کسب‌شده در محل کار و در محیط‌های غیررسمی متنوع است، اما به طور مساوی در بین کشورهای اروپایی توزیع شده است. در آلمان، اعتبارسنجی یا شناسایی صلاحیت‌ها امکان‌پذیر است. توسعه حرفه‌ای مستمر به اشکال مختلف در سراسر اتحادیه اروپا سازماندهی و ارائه شده است. اینها شامل دوره‌ها، سمینارها، کارگاه‌های آموزشی، وبینارها، پروژه‌های تحقیقاتی علمی، کارآموزی، اشتراک شایستگی در شبکه‌های حرفه‌ای، شبکه‌های استاد راهنمایی یا درون مرکز، یادگیری مبتنی بر تیم در تیم‌های مرکز، یادگیری از همتا، سمپوزیوم، تبادل تجربیات، مشارکت‌های آموزشی، مطالعات کارشناسی ارشد، دوره‌های تحصیلات تکمیلی، مطالعات دکترا، برنامه‌های آموزش عالی رسمی برای ارتقاء مهارت، کنفرانس‌های موضوعی و تشکیل گروه‌های مطالعاتی می‌باشد.

فرمت توسعه حرفه‌ای مستمر همچنین با انعطاف‌پذیری مشخص می‌شود، زیرا می‌تواند از یک مدل حضوری، همزمان یا ناهمزمان، آنلاین یا ترکیبی پیروی کند. همچنین می‌تواند به صورت خودآموزی یا آموزشگاهی انجام گردد.

۳،۵. داده‌های مربوط به معلمان و مربیان در محیط‌های مدرسه محور (آموزشی)

هیچ رویکرد مشترکی در بین کشورهای اروپایی در مورد جمع‌آوری داده‌ها در مورد توسعه حرفه‌ای مستمر معلمان تربیت و آموزش حرفه‌ای وجود ندارد. در آلمان آن‌ها داده‌ها را در مورد توسعه حرفه‌ای مستمر معلمان تربیت و آموزش حرفه‌ای جمع‌آوری می‌کنند، اما تاکید خاص خود را دارد.

سایر جنبه‌های توسعه حرفه‌ای مستمر در آلمان که طی آن داده‌ها جمع‌آوری می‌شوند عبارتند از: داده‌های مربوط به آموزش ضمن خدمت و نوع تدریس مداوم، تعداد معلمان شرکت‌کننده در سمینارها و توسعه حرفه‌ای مستمر یا برنامه‌های آموزشی ضمن خدمت، اعم از اختیاری یا اجباری.

فصل ۴

آموزش و تربیت متخصصان در محیط‌های کاری

۴.۱. تعاریف

تعاریف آموزش متخصصان در محیط‌های کاری در اروپا بسیار گسترده است و معمولاً یک یا چند نوع را شامل می‌شود (جدول ۱) اغلب بر محل کار و نوع کار و همچنین بر وظایف و مسئولیت‌ها تاکید می‌شود. به‌عنوان مثال، در آلمان مربیان برای برنامه‌ریزی محتوا و برنامه‌های آموزشی و برای اجرای برنامه‌های آموزش حرفه‌ای درون شرکتی به عنوان "مسئول" شناخته می‌شوند؛ [آن‌ها] نقطه تماس شرکت با کارآموزان هستند.

جدول ۱. تعاریف متخصصان آموزش در مجموعه کار محور

کشور	توصیف	موضوع
آلمان ...	کارورزی، کارآموزی / دوره کارآموزی	نوع کار
آلمان ...	مثلاً آموزش حین کار	وظایف و مسئولیت‌ها

۴.۲. قانون‌گذاری

در اکثر کشورهای اروپایی، این گروه از متخصصان آموزش و تربیت حرفه‌ای در قوانین، اسناد راهبردی یا مقررات اجرایی منعکس شده است.

جدول ۲. قانون‌گذاری

کشور	حوزه
آلمان و ...	لحاظ شده در قانون‌گذاری، اسناد راهبردی یا شرایط اجرایی
آلمان و ...	الزامات برای صلاحیت‌ها و یا شایستگی‌ها

۴.۳. شرایط آموزش حرفه‌ای مستمر

شرایط آموزش حرفه‌ای مستمر برای این گروه فقط در اقلیت کشورها (بلژیک، بلغارستان، آلمان، فرانسه، کرواسی، ایتالیا، لتونی، مجارستان، لهستان و اسلوونی) وجود دارد. در صورت وجود، معمولاً به تجربه و صلاحیت مربوط می‌شوند. در آلمان صلاحیت‌های پیشرفته آموزش و تربیت حرفه‌ای (به مربیان برای انجام وظایف اضافی)، «آموزگار رسمی آموزش ابتدایی و ادامه‌دار» (سطح چارچوب صلاحیت‌های اروپایی ۶) و «آموزگار حرفه‌ای رسمی» (سطح ۷ چارچوب صلاحیت‌های اروپایی) وجود دارد.

نیازسنجی‌ها (جدول ۳) به روش‌های مختلف و تنها در ۱۰ کشور انجام می‌شود. تحلیل‌های مذکور می‌توانند توسط موسسات آموزش و تربیت حرفه‌ای (BIBB در قالب پروژه‌های تحقیقاتی در آلمان)، انجام گردد. موسسه فدرال آموزش و تربیت حرفه‌ای آلمان

جدول ۳. نیازسنجی

کشور	توصیف	حوزه
آلمان و ...	موسسات آموزش و تربیت حرفه‌ای	بله انجام می‌شود

شایستگی‌های مختلفی در توسعه حرفه‌ای مستمر از جمله شایستگی‌های فنی، تربیتی / آموزشی و ارزشیابی، آموزش داده می‌شود. معمولاً تمرکز فقط بر روی شایستگی‌های تربیتی و آموزشی است، اما گاهی اوقات توسعه حرفه‌ای مستمر در صلاحیت‌های ارزشیابی و فنی نیز ارائه می‌شود. اعتبار سنجی و به رسمیت شناختن شایستگی‌ها در محل کار و در محیط‌های غیر رسمی برای متخصصان حوزه آموزش و تربیت در زمینه یادگیری مبتنی بر کار در اکثر کشورها امکان‌پذیر نیست. شیوه‌های ارائه توسعه حرفه‌ای مستمر گسترده هستند. آنها ممکن است به صورت آفلاین (با حضور فیزیکی)، ترکیبی یا آنلاین انجام شوند و عبارتند از:

- برنامه‌های آموزشی؛
- سمینارها؛
- کارگاه‌ها؛
- ارزیابی‌های اعتبارسنجی.
- دوره‌های (کوتاه مدت)، دوره‌های آنلاین؛
- کلاسهای عصر و آخر هفته؛
- دوره‌های کارآموزی برای مربیان،
- بازدیدهای مطالعاتی؛
- راهنمای آموزشی؛

- دستورالعمل‌ها.

آلمان سمینارهای پاره‌وقت و تمام‌وقت، دوره‌های عصر و آخر هفته و همچنین دوره‌های آنلاین متعددی را ارائه می‌دهد که عمدتاً با جلسات حضوری همراه است.

نهادهای مسئول توسعه حرفه‌ای مستمر نیز در کشورهای مختلف اروپایی متفاوت هستند برای مثال نهادهای مسئول کشور آلمان در جدول ۴ آمده است.

جدول ۴. نهادهای مسئول برای توسعه حرفه‌ای مستمر

کشور	موضوع
آلمان و ...	اتاق بازرگانی
آلمان و ...	بنگاه‌های آموزش بزرگسال، موسسات آموزش و تربیت حرفه‌ای مستمر

۴,۴. داده‌های مربیان در محیط‌های مبتنی بر کار

کشور	توصیف	موضوع
آلمان	تعداد، آزمون‌ها	داده‌های موجود

ITC

مرکز ملی تربیت مربی
پژوهش‌های فنی و حرفه‌ای

تابستان ۱۴۰۲